

# CZÚGH

fazekasdinasztia

*online*

**állandó vitrinkiállítása**

†Czúgh János a Népművészet Mestere,

†Czúgh Dezső a Népművészet Mestere,

†Czúgh Miklós Népi Iparművész

emlékkiállítása

Magángyűjteményi adomány.

**Helyszín:**

Keresztury Dezső VMK –

Gébárti Regionális

Népi Kézműves Alkotóház

Zalaegerszeg, Gébárti-tó

**Megtekinthető:**

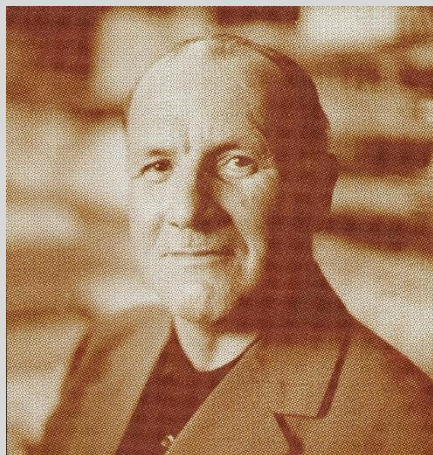
**2023. január 16-március 31.**

**között az online térben,**

**2023. április 1. után**

**élőben, a Gébárti Alkotóházban.**





## **Mesterek mestere: Czúgh János**

1917-ben született Domonkosfán. Apja magyarszombatfai műhelyében ismerte meg a szakmai fortélyait, s 1934-ben Szentgotthárdon fazekas vizsgát tett. 1938-ban megnősült, és ugyanez évben Szombathelyen a szakmából mestervizsgát tett. Feleségével Osvatics Karolinával -akinek szintén magyarszombatfai fazekasok a felmenői- a családi műhelyben dolgozott. Ebben az időszakban főként használati edényeket készített és már a '30-as évek elejétől kiállításokon szerepelt.

A II. világháború alatt a Don kanyart is megjárta. Hazatérése után folytatja a mesterségbeli munkát, de a vásározó iparosokat ez idő tájban rossz szemmel nézték, ezért testvérével, Czúgh Dezsővel 1950-ben a szülőfaluban Háziipari Szövetkezetet alakított 8 fazekas társsal együtt, mely egy év múltán már önálló Háziipari Szövetkezetként működik, 1953-ban pedig önálló kerámiagyárként termelt. 1954-ben testvérével, Czúgh Dezsővel együtt kapta meg a Népi Iparművészeti Tanácstól a Népi Iparművész igazolványt.

1964-től Tófejre költözött, ahol öccsével megalapították a kerámiagyárat, s annak műszaki vezetőjeként dolgozott három gyermekével együtt: Éva lánya formatervezőként, Mária lánya, a mázüzem vezetőjeként, Katalin pedig még, mint tanuló, majd festő, később műszaki ellenőrként. Fia, János nem folytatta az apai mesterséget, vegyipari mérnöki diplomát szerzett és más területen helyezkedett el.

Akkor pihent, amikor az üzem melletti műhelyben „bugyogákat”, tálakat, korsókat formázhatott az agyagból. Rendszeresen és sikeresen szerepelt a különböző országos pályázatokon és 1970-ben első zalai fazekasként nyerte el a Népművészet Mestere címet. A tófeji gyárból vonult nyugdíjba, s 1980-ban költözött a zalaegerszegi Mártírok úti műhelyébe. A nyugdíjas évek az alkotás jegyében teltek, segítőjével, feleségével rendszeres és közkedvelt résztvevői voltak a Dunántúl, de a keleti ország rész kézműves vásárainak is.

1993-ban bekövetkezett haláláig munkásságában a szülőföld fazekasságának hagyományai újultak meg, gazdagodva más vasi, zalai, közép-dunántúli elemekkel; Dezső öccsével együtt az őrségi díszkerámia megalkotói. Ifjúkori álma, hogy szobrász legyen, nem teljesedhetett be, mivel a szülei nem tudták taníttatni, így szobrászi hajlamait is az agyag művészi megformálásában bontotta ki. Egész életműve tanúskodik erről.



## **A teoretikus: Czúgh Dezső**

1925. december 11-én született Magyarszombatfán. Az apai műhelyben már kora gyermekkorában megismerkedett a fazekas mesterséggel, és az elemi iskolák elvégzése után, mint fazekas kezdte meg a munkát. 1943-ban kapta meg fazekas segédlevelét a Muraszombati Ipartestülettől, majd 1946-ban Szombathelyen mestervizsgát tett. Még ugyanez évben megnősült, szintén fazekas dinasztia lányát vette feleségül, Németh Jolánt. Első önálló kiállítása is ekkor volt.

A mestert idézve, ezután életpályája „együtt kanyargott a történelemmel”. A háború végén a katonaságból hazatérve, az infláció hatására fellendült fazekasság bőven adott munkát: 1950-ben háziipari szövetkezetet alakítottak testvérével, Czúgh Jánossal és 8 magyarszombatfai fazekassal. Egy év múlva már az önálló Fazekas Háziipari Szövetkezet elnöke. 1953-tól már kerámiagyár működik a faluban, ennek vezetésével bízták meg 1962-ig. A vezetői munka mellett is folytatta a mesterséget; a NIT 1954-ben az elsők között ismerte el a Czúgh fivéreket Népi Iparművészek a 10-es és 11-es sorszámú igazolvánnyal. 1955-ben Szocialista Kultúráért kitüntetését kapott.

A szakmai sikerek ellenére mégis sok gáncsoskodás éri. Ezért is vállalja 1964-ben Zala megye vezetésének hívására a tófeji kerámiagyár megszervezését a régi téglagyár épületében, ahol 1979-ig mint a kerámia üzem vezetője tevékenykedik. A tófeji évek alatt az üzem szomszédságában lévő családi műhelyben is dolgozik és tagja marad a Népművészek Szövetkezetének. Mindezen tevékenységek mellett befejezte az általános iskolát és 1966-ban fiával együtt leérettségizett. 1967-ben megkapja a Könnyűipar Kiváló Dolgozója kitüntetését.

1979-ben a Népi Iparművészeti Tanács és Zalaegerszeg Város Tanácsa létrehozza a Zalai Fazekasházat, ahova Czúgh Dezsőt hívja meg, aki lányával, Gyöngyivel és fiával, Miklóssal együtt dolgozott a házban, Dezső fia más területen helyezkedett el.

1991-től szerepet vállal a fiatal utánpótlás oktatásában a Zala Megyei Művelődési és Ifjúsági Központban induló Kézműves Szakiskolában, ahol fazekas szakmára oktatta a tanulókat, 1995-ben bekövetkezett haláláig.

Munkáival rendszeresen részt vett országos pályázatokon, kiállításokon és több pályadíj is jelzi tehetségét. Elsőként kísérelte meg szülőföldje fazekas hagyományainak feltárását, tárgyi emlékének gyűjtését, feldolgozását.



## **Egy modern céhlegény: Czúgh Miklós**

1947. augusztus 30-án született Magyarszombatfán. Találkozása az agyaggal nagyapja és apja, Czúgh Dezső mellett a családi műhelyben elkerülhetetlen volt. A kisgyermek, játékként ismerte meg az agyagot és a műhelyben folyó munkát; az általános iskola befejezése után 1962-ben szakmai tanulmányait is itt kezdi meg, mint fazekas tanuló. 1965-ben szakmunkásként szabadult, mint a Népművészek Szövetkezetének tanulója.

A munkát apja mellett, a tófeji kerámiagyárban kezdte, s a családi műhelyben tevékenykedett apjával és nagybátyjával. 1967-ben, mint afféle modern céhlegény, tanulmányútra indult. A Mezőtúri Fazekasok Népművészeti Szövetkezetében Jakucs Imre mellett ismerte meg a mezőtúri fazekas hagyományokat. A gyárba visszatérve tervezőként dolgozott, feladata a népművészeti hagyományok forráskénti felhasználásával, sorozatgyártásra alkalmas termékek tervezése. Ugyanakkor a családi műhelyben a tájegységi hagyományok megismerésén és újraélesztésén fáradozott. 1966-ban érettségizett, majd 1968-ban kerámiakészítőként is szakvizsgát tett, majd ugyanebben az évben megkapta a Népi Iparművész címet.

1972-ben bajai lányt vett feleségül, Jakab Zsuzsannát. Figyelme az ottani fazekas hagyományok felé fordult, ezután munkásságában teret kapott a tájegység forma- és díszítővilága. Munkáival számos pályázaton, kiállításon vett részt sikeresen. 1977-ben Budapesten kerámiakészítő mestervizsgát tett, majd 1979-től édesapjával, Czúgh Dezsővel a Zalai Fazekasházban tevékenykedett. 1986-tól azonban csak mellékfoglalkozásként dolgozik a szakmában megélhetési nehézségei miatt. Pedig sikeresen törekedett a népi fazekasság és modern kerámia egyesítésére, ami nagyobb perspektívát jelenthetett volna számára. Először sör-, majd borügynök, később édesipari termékeket népszerűsített. 1993-tól édesapja mellett a Zala Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ Kézműves Szakiskolájában tanított fazekas tanulókat. Nevéhez fűződik a fazekas szakma programjának, a szakmát érintő követelményrendszerének kidolgozása.

1994-ben végzett a felsőfokú „Népi játék és kismesterségek oktatója” szaktanfolyamon. 1998-tól a szentgyörgyvölgyi kerámiaüzem beindításán és működtetésén fáradozott 2001-ben bekövetkezett korai haláláig.

## Kiállított alkotások

Czúgh János a Népművészet Mestere tányérjai



Czúgh Dezső  
a Népművészet Mestere  
tányérjai



Czúgh Miklós  
Népi Iparművész  
alkotásai





Czúgh János a Népművészet Mestere  
Tányérok  
saját tervezésű motívumokkal





Czúgh János a Népművészet Mestere  
Tányérok saját tervezésű motívumokkal



Czúgh Dezső a Népművészet Mestere  
Erdélyi tányér és tányér saját tervezésű motívumokkal



Czúgh Miklós Népi Iparművész  
Erdélyi csuprok és bokály



Czúgh Miklós Népi Iparművész  
Madaras tányér



Czúgh Miklós Népi Iparművész  
Őrségi kuglófsütő,  
csali kancsó,  
őrségi „bugyoga” vizes korsó





Czúgh Miklós Népi Iparművész  
Bajai hárem korsó,  
őrségi fazék,  
dohánytartó medve

Kiállítást rendezte: Prokné Tirner Gyöngyi  
Online kiállítási anyagot összeállította: Pozvai Andrea